

1 ד'על העצים' בתיב שמשמעו 'על העצים' ממש. כי תיבני לך –
 2 אלא מה שיש לך להסתפק, אליבא דמאן דאמר – לפי אבא שאול
 3 שמפרש את הכתוב 'על' שכוונתו בסקמון, מאי, האם הנחת אברים
 4 סמוך לעצים נחשב להקרבה ראויה או לא.
 5 וצדדי הספק הם, האם הקא נמי – גם כאן נפרש את הכתוב 'על'
 6 העצים' בסקמון, וממילא הרי זו הקרבה ראויה. או דלמא ו-אולי
 7 ביאור הכתוב 'על העצים' אינו ב'סמוך' כמו בכל המקומות, אלא
 8 דומיא ד'על המזבח' – פירושו דומה למה שנאמר בסוף הפסוק 'על'
 9 המזבח, מה ה'תם – כמו שו-בכתוב 'על המזבח' ודאי פירושו 'על'
 10 ממש – על גבי המזבח ולא סמוך לו, שהרי לא שייך הקטרה סמוך
 11 למזבח, אף הקא נמי – גם כאן ו-על העצים' פירושו 'על ממש' –
 12 על גבי העצים ולא סמוך להם. תיקו, תעמוד שאלה זו בספק, שלא
 13 נפשטה.

משנה

14 משנתנו דנה בדברים המעכבים בקרבן מנחה אף בדיעבד: הקומץ
 15 של המנחה, מיעוטו מעכב את רובו – אם הקטיר את רובו ולא
 16 את כולו, המנחה פסולה. עשרון סולת שהוא השיעור הקטן ביותר
 17 למנחה, אם חסר מיעוטו אפילו כל שהוא, הרי זה מעכב את
 18 רובו והמנחה פסולה. תיין, כלומר, הנסכים הבאים עם הקרבן,
 19 שיעורם חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש,
 20 אם חסר מיעוטו אפילו כל שהוא, הרי זה מעכב את רובו
 21 והנסכים נפטלים. השמן הניתן במנחת נסכים ששיעורו כשיעור
 22 היין הנזכר לעיל, וכן השמן הניתן במנחת נדבה ששיעורו לוג אחד
 23 לעשרון, אם חסר מיעוטו אפילו כל שהוא, הרי זה מעכב את
 24 רובו והמנחה פסולה. הסולת והשמן של מנחה מעכבין זה את
 25 זה, ואם חסר אחד מהם, נחשב כאילו לא הביא כלל. הקומץ
 26 והלבונה מעכבין זה את זה, ואם לא הקטיר אחד מהם כאילו
 27 לא הקטיר כלל.

גמרא

29 הגמרא מביאה מקור לדינים שנשנו במשנה. שואלת הגמרא: מאי
 30 מעכב – מנין שקומץ שנחסר כל שהוא, נפסל. משיבה הגמרא: אמר
 31 קרא 'מלא קומצו' תרי זמיני-פעמים, פעם אחת במנחת נדבה
 32 (ויקרא ב א) 'קמץ ממש מלא קמצו', ופעם שניה במנחת חוטא (שם ב יב)
 33 'קמץ הנהן ממנה מלא קמצו', ודרשו חכמים אחת למצוה ואחת
 34 לעכב.
 35 שנינו במשנה: עשרון סולת למנחה, מיעוטו מעכב את רובו.
 36 שואלת הגמרא: מאי מעכב – מנין למדים דין זה. משיבה הגמרא:
 37 אמר קרא בפרשת מנחת נדבה (שם ב א) 'מסלתה', והיה יכול לכתוב
 38 'מסלת', ומייתור האות ה' למדו שאם חסרה המנחה כל שהוא
 39 סולת, פסולה.
 40 שנינו במשנה: תיין הניתן בנסכים, מיעוטו מעכב את רובו. דין זה
 41 נלמד, מהפסוק בפרשת נסכים (במדבר טו יא) 'בכה יעשה' וגו', ותיבת
 42 'בכה' משמעותה לעכב אף בדיעבד.
 43 שנינו במשנה: השמן הניתן במנחת נסכים ובמנחת נדבה, מיעוטו
 44 מעכב את רובו. דין זה שכמות השמן דמנחת נסכים מעכב, נלמד
 45 מהפסוק הנזכר 'בכה יעשה' וגו', משמעותה לעכב. ובמנחת
 46 נדבה, אמר קרא (ויקרא ב א) 'מסלתה ומשמנה', ומייתור האות ה'
 47 למדו שאם חסר כל שהוא מהשמן, המנחה פסולה.
 48 שנינו במשנה: השמן והסולת מעכבין זה את זה, דין זה נלמד
 49 מהנאמר במנחת נדבה 'מסלתה ומשמנה', ובמנחת בכורים נאמר
 50 (שם ב טו) 'מגרשה ומשמנה', ומכפל הפסוקים למדו שהסולת והשמן
 51 מעכבים זה את זה.
 52 שנינו במשנה: הקומץ והלבונה מעכבין זה את זה, דין זה נלמד
 53 מהנאמר במנחת נדבה (שם ב א) 'קמץ ממש וגו' על כל לבנתה,
 54 ולהלן (שם ו ח) חזר וכתב 'זהרים ממנו בקמצו וגו' ואת כל הלבונה

56 אשר על המנחה, ומכפל הפסוקים למדו שהקומץ והלבונה מעכבים
 57 זה את זה.

משנה

58 שני שעירי יום הכפורים (ואחד לה' והשני לעזאזל), מעכבין זה
 59 את זה, ואי אפשר להביא אחד מהם בלי חברו. שני כבשי שלמים
 60 הבאים בעצרת ו-חג השבועות) עם שתי הלחם, מעכבין זה את זה.
 61 שתי חלות העשויות מחטים של התבואה החדשה, הבאות בעצרת,
 62 מעכבות זו את זו. שני סררין של לחם הפנים שבכל אחת שש
 63 חלות, שמסדרים על השולחן בבית המקדש בכל שבת, מעכבין זה
 64 את זה, ואי אפשר לסדר מערכה אחת בלי השניה. שני כויבין
 65 ו-כפות) שבהן לבונה, הנתונות על שתי המערכות של לחם הפנים,
 66 מעכבין זה את זה. הסררין של לחם הפנים והכויבין מעכבין זה
 67 את זה, שאם אין מערכות לחם על השולחן לא יתן את בויכי
 68 הלבונה, ואם אין בויכין לא יתן לחם.
 69 שני מינים של לחם שפניו, שהם חלות מצות ורקיקי מצות, וכן
 70 שלשה מינים שפפורה האדומה, שהם עץ ארו ואוזב ושני תולעת
 71 המושלכים אל תוך שריפת הפרה, וכן ארבעה מיני לחם שבתורה,
 72 שהם חלות מצות, רקיקי מצות, סולת מורכבת וחלות לחם חמץ, וכן
 73 ארבעה מינים שפולולב, שהם לולב הדס ערבה ואתרוג, וכן ארבע
 74 מינים שפמזרע, שהם עץ ארו ואוזב ושני תולעת וצפורים, כל אלה
 75 מעכבין זה את זה.
 76 שבע הזאות שפפורה האדומה שהכהן מזה מדמה שבע פעמים אל
 77 נוכח פני אהל מועד, מעכבות זו את זו. שבע הידות שעל בין
 78 הברדים ושעל הפרכת ושעל מזבח הזהב, שמזה הכהן ביום הכפורים,
 79 או בפר כהן משיח, או בפר העלם דבר של ציבור, או בשעירי עבודה
 80 זרה, ההזאות הללו מעכבות זו את זו.

גמרא

82 הגמרא מביאה מקור בתורה לכל ההלכות שנשנו במשנה. שנינו
 83 במשנה: שני שעירי יום הכפורים מעכבין זה את זה, דין זה נלמד
 84 מלשון 'הזאת' הכתובה בתורה בעבודות יום הכפורים (שם טו לד),
 85 והיתה זאת לכם לחקת עולם'.
 86 שנינו במשנה: שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה, דין זה נלמד
 87 מלשון 'הזוה' (שמשמעותה לעכב), הכתובה בתורה בענין כבשי
 88 עצרת (שם כג א) 'על שני כבשים קדש יהיו לה'. שתי חלות של עצרת
 89 מעכבות זו את זו, דין זה נלמד מלשון 'הזוה' הכתובה בענין שתי
 90 הלחם (שם כג ב) 'תביאו לחם תנופה וגו' סלת תהינה'.
 91 שני סררין של לחם הפנים מעכבים זו את זו, דין זה נלמד מלשון
 92 'הזוקה' הכתובה בתורה בענין לחם הפנים (שם כד ט), והיתה לאהרן
 93 ולבניו וגו' חק עולם. שני כויבין של לבונה הבאים עם לחם הפנים,
 94 מעכבים זה את זה, דין זה נלמד מלשון 'הזוקה' הכתוב בפסוק שהובא
 95 לעיל בענין שני הסדרים, שכולל גם את הבויכים שנזכרו בפרשה.
 96 הסררין והכויבין מעכבים זה את זה, דין זה נלמד מלשון 'הזוקה'
 97 הכתוב בפסוק שהובא לעיל, שכל האמור בפרשה מעכב.
 98 שני מינים של לחם (חלות מצות ורקיקי מצות) שפניו מעכבים זה
 99 את זה, נלמד ממה דכתיב בפרשת נזיר (במדבר ו כא) 'בן יעשה על
 100 תורת נזיר', ומשמעות הכתוב שזה מעכב. שלשה מינים שפפורה
 101 האדומה מעכבים זה את זה, נלמד מלשון 'הזוקה' הכתוב בפרשת
 102 הפרה (שם יט א) 'זאת חקת התורה'. ארבעה מיני לחם שבתורה
 103 מעכבים זה את זה, נלמד ממה דאיתקש לזויר – שלחמי התורה
 104 הוקשו לשלמי נזיר, דכתיב בפרשת לחמי התורה (ויקרא י א) 'על חלת
 105 לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תורת שלמיו', ואמר מר בברייתא
 106 שתיבת 'שלמיו' באה לרבות שלמי נזיר, נמצא שיתודה ו'שלמי
 107 נזיר' נכתבו בפסוק אחד, והוקשו זה לזה, וכשם שלחמי הנזיר
 108 מעכבים זה את זה כמבואר לעיל, כך הדין בלחמי תורה. וארבעה
 109 מינים שפמזרע מעכבים זה את זה נלמד ממה דכתיב בפרשת

59 כבר היה בהיכל והתחייב מלקות על כניסתו, ואם כך 'מבית לפרכת'
 60 דכתב רחמנא למה לי. שמע מינה – מוכח מזה ש'מבית לפרכות'
 61 שייך לחלקו השני של הפסוק שעוסק במיתה.
 62 מקשה הגמרא: ורבי יהודה מה יענה על טענה זו. מתרצת הגמרא:
 63 אי כתב רחמנא – אם היה כתוב בתורה רק 'אל הקודש' ולא כתב
 64 'מבית לפרכת', הנה אמינא – הייתי טועה לומר שהפסוק מפרש
 65 מאי – מה הוא 'קודש' מבית לפרכת ושם יש איסור לאו, אבל
 66 היכל אינו נקרא 'קודש' ולא נמי לא – ואפילו לאו לא יהיה, לכן
 67 הצרכה התורה לכתוב מבית לפרכות כדי ללמדנו ש'קודש' הוא
 68 ההיכל וגם על כניסה להיכל חייבים מלקות.
 69 מבאר הגמרא: ורבנן אינם מקבלים את תשובת רבי יהודה, לפי
 70 שההוא לא מצית אמרת – אי אפשר לומר שיש מקום לטעות
 71 שהיכל אינו נקרא 'קודש', כיון דהיכל פולג איקרי קודש, שנאמר
 72 (שמות כו א) 'והקדילה הפרכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים',
 73 ואם כתוב 'ואל יבא בכל עת אל הקודש', היינו שבכניסה להיכל יש
 74 לאו.
 75 שואלת הגמרא: ורבי יהודה מאי טעמיה שלא אמר כחכמים.
 76 משיבה הגמרא: אי סלקא דעתך בריקא אמרי רבנן ש'מבית
 77 לפרכות' שייך לחלק השני של הפסוק שעוסק בחיוב מיתה, לכתוב
 78 רחמנא 'ואל יבא בכל עת אל הקדש', ומבית לפרכת ולא ימות',
 79 ולא בעי – ואין צורך לכתוב כלל 'אל פני הכפרת', ואנא אמינא,
 80 ואני אבין מעצמי שאם בכניסה אל מבית לפרכת דינו במיתה,
 81 בכניסה אל פני הכפרת מביעא – בודאי שחייב מיתה, שהרי קודם
 82 שנכנס אל פני הכפרת כבר היה מבית לפרכות והתחייב מיתה על
 83 כניסה לשם, ואם כך, 'אל פני הכפרת' דכתב רחמנא למה לי,
 84 שמע מינה – אלא מוכח מזה, שבכניסה עד אל פני הכפרת דינו
 85 במיתה, אבל בכניסה מבית לפרכת בלבד הרי זה רק באוהרת –
 86 באיסור לאו.
 87 שואלת הגמרא: ורבנן מה יענו לטענת רבי יהודה. משיבה הגמרא:
 88 הכי נמי – אמנם נכון דלא צריך לכתוב 'אל פני הכפרת', והאי
 89 דכתב רחמנא – ומה שכתוב בתורה 'אל פני הכפרת', כדי למעושי
 90 – לפטור מחיוב מיתה את הנכנס לקדש הקדשים בדרך משופש
 91 ו-משבוש. כלומר שלא נכנס בדרך הרגילה מהפתח שבמזרח לכיוון
 92 מערב, אלא כגון שפרץ את חומת קדש הקדשים ועשה פתח בדרום
 93 או בצפון, ונכנס משם. בדתנא דבי – כמו ששנה התנא בבית מדרשו
 94 של רבי אליעזר בן יעקב, נאמר בתורה בעבודת יום הכפורים (ויקרא
 95 טו טז) 'והזה באצבעו מדם הפרו (אל) [על] פני הכפרת קדמו',
 96 כלומר שהוא מזה מול הצד המזרחי של הכפרת והיא הכיסוי שעל
 97 הארון, וה פנה אב – מכאן יש ללמוד שכל מקום בתורה שנאמר
 98 'פני' אינו אלא פני קדים, כלומר מול המזרח. ולכן אם נאמר
 99 שהנכנס אל פני הכפרת חייב מיתה, הכוונה שנכנס ממזרח לכיוון
 100 מערב ופניו אל מול הצד המזרחי של הכפרת. ואם הוא פתח לו פתח
 101 ונכנס מן הצד אינו חייב מיתה על כך.
 102 מקשה הגמרא: ורבי יהודה מנין הוא ילמד למעט את הנכנס בדרך
 103 משופש, הלא לדבריו הפסוק אינו מיותר. מתרצת הגמרא: גם רבי
 104 יהודה מודה שהנכנס בדרך משופש פטור, אבל כדי ללמד זאת לימא
 105 קרא 'פני' – מספיק שהתורה בכתוב רק 'פני הכפרת ולא ימות', מאי
 106 'אל' – מרוע נוספה תיבת 'אל', אלא שמע מינה ש'אל פני הכפרת'
 107 דיקא הוא חייב מיתה ולא בכניסה מבית לפרכות.
 108 מבאר הגמרא: ורבנן תיבת 'אל' לאו דיקא, ואין ללמוד ממנה
 109 למעט כניסה מבית לפרכות ממיתה. הגמרא חוזרת לתירוץ של רב
 110 חסדא לסתירה בין שתי הברייתות בענין הזאת פרה שאינן מכוונות:
 111 ורבי יהודה דאמר רבי יהודה, ש'מבית לפרכות' שייך לחלק הראשון
 112 מיתה, אם כן גם הפסוק בענין הזאת פרה אדומה, 'והזה אל נכח פני
 113 אהל מועד', נמי – גם הוא בדיקא, והואה שאינה מכוונת פסולה, וחי
 114 שיטת הברייתא הראשונה. ורבנן סוברים מדתתם – כשם ששם
 115 בכניסה אל פני הכפרת, 'אל' לאו דיקא וגם 'מבית לפרכות' חייב
 116 מיתה, הקא נמי – גם כאן בענין הזאת פרה אדומה, בפסוק 'אל נכח

1 שאם היסר אחת מן המתנות לא עשה כלום.
 2 תנו רבנן, שבע הזאות שפפרה אדומה, שעשאן – שהזה אותן בין
 3 שלא לשמן בין שלא מכוונות (אל נכח פני אהל מועד) אל מול
 4 פתח אהל מועד, פסולות. והטעם, כיון שפרה מכוונה בתורה בשם
 5 'חטאת', וחטאת נפסלת במחשבת שלא לשמה. והזאות שאינן
 6 מכוונות פסולות, משום שנאמר בפרשת פרה (במדבר טז ט) שיש להזות
 7 את הדם אל נכח פני אהל מועד, ונאמר שם גם לשון 'חוקה', ללמד
 8 שכל הנאמר בפרה מעבב אפילו בדיעבד.
 9 והזאות של דם החטאת שפפנים, והזאות של השמן שפפצורע,
 10 שהזה אותן שלא לשמן פסולות. הזאות של דם החטאת פסולות
 11 כדין קרבנות חטאת שפסולים שלא לשמה. אבל הזאות השמן
 12 שבמצורע שלא לשמן, פסולות רק לענין זה שלא עלו לבעלים לשם
 13 חובה, והמצורע לא נטהר עדיין ואסור באכילת קדשים.
 14 ושלא מכוונות, כלומר הזאות שבפנים שלא הזה אותן כנגד בין
 15 הבדים, ושל מצורע שלא הזה אותן כנגד בית קודש הקדשים,
 16 פשרות כיון שלא נאמר בהן פסוק לעבב. הגמרא מקשה על
 17 הברייתא שפסלה בפרה אדומה הזאות שלא מכוונות: והתנא, נבי
 18 פרה אדומה שאם הזה שלא לשמן פסולות אבל הזאות שלא
 19 מכוונות פשרות. מתרצת הגמרא: אמר רב הדין לא קשיא, הא
 20 – הברייתא הפוסלת הזאות שאינן מכוונות היא בשיטת רבי יהודה,
 21 הא – והברייתא שמכשירה היא בשיטת רבנן.
 22 הגמרא מבאר את מחלוקת רבי יהודה וחכמים: דתנא, מהוסיף
 23 כפרה – טמאים שטבלו והעריב שמשן אך לא הביאו את הקרבנות
 24 לכפרתם, כגון זב חבה יולדת ומצורע, שנכנסו לעזרה, אם נכנס
 25 בשונג חייב חטאת, ואם נכנס במזיד ענוש פרת. ואין צריך לומר
 26 – ופשוט הדבר שטבל יום – טמא שטבל ולא העריב שמשו ושאר
 27 כל הפמאים גם דיום כך, שחייבים חטאת על כניסתם בשונג לעזרה
 28 וברת בכניסה במזיד. ומהוסיף שנכנסו לפני ממהיצתה, כלומר
 29 נכנסו מעבר לאחת עשר האמות שהתירו לישראל לעמוד בהן
 30 בעזרה, והמשיכו בדרכם ממזרח למערב, אם נכנסו להיכל, אף אם
 31 עברו את פולו והגיעו עד הכפרת, דינם בארבעים מלקות. ואם
 32 נכנסו מבית לפרכת ולפנים, דהיינו קודש הקדשים ששם הארון, וכל
 33 שכן שאם המשיכו והגיעו עד 'אל פני הכפרת' דהיינו מול הארון,
 34 דינם במיתה, זו שיטת חכמים. רבי יהודה אומר כל היכל פולו
 35 ומבית לפרכת הנכנס שם דינו בארבעים מלקות, ואל פני הכפרת
 36 – אבל המתקרב עוד יותר עד לפני הארון דינו במיתה.
 37 מבאר הגמרא: במאי קא מפלגי – במה חולקים התנאים האלו,
 38 בהאי קרא – בפסוק הזה, נאמר (ויקרא טו א) 'ויאמר ה' אל משה דבר
 39 אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל
 40 פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות', הפסוק פותח באיסור לאו
 41 שלא יבא אל הקודש, ומסיים באיסור כניסה אל פני הכפרת שהוא
 42 במיתה. ביניהם נזכר 'מבית לפרכות', ונחלקו התנאים לאיזה חלק
 43 של הפסוק הוא שייך. והיינו שרבנן סברי, הנכנס אל הקודש בלא
 44 יבא, כלומר חייב מלקות, והנכנס מבית לפרכת ואל פני הכפרת
 45 בלא ימות. לשיטתם, הכניסה ל'מבית לפרכות' שייכת לסוף הפסוק
 46 דהיינו חיוב מיתה. ורבי יהודה סבר הנכנס אל הקודש – להיכל
 47 ולמבית לפרכת – קודש הקדשים, דינו בלא יבא, כלומר במלקות,
 48 מפני שלדעת רבי יהודה כניסה למבית לפרכות שייכת לתחילת
 49 הפסוק. ואל פני הכפרת בלא ימות – ורק הנכנס מול הארון דינו
 50 במיתה.
 51 הגמרא מבאר את טעמם של החולקים. שואלת הגמרא: מאי
 52 טעמיהו דרבנן שלא אמרו כרבי יהודה. משיבה הגמרא: אי סלקא
 53 דעתך בדיקאמר רבי יהודה, ש'מבית לפרכות' שייך לחלק הראשון
 54 של הפסוק שהוא באיסור לאו, לכתוב רחמנא – היתה התורה
 55 כותבת 'ואל יבא בכל עת אל הקדש, ואל פני הכפרת ולא ימות'
 56 ולא בעי – ואין צורך לכתוב כלל 'מבית לפרכת', ואנא אמינא –
 57 ואני אבין מעצמי שאם על הייכל מתייב מלקות, מבית לפרכת
 58 מביעא – בודאי שחייב מלקות, שהרי קודם שנכנס אל מבית לפרכות

נאמר לה' לשון קיחה, ו'לקחתם לכם' (ויקרא כג ט), וכן בפסח מצרים נאמר
 (שמות יב כב) 'ולקחתם אגדת אזוב, מה להלן - כשם שהאזוב צריך
 שיהיה באגודה, שהרי נאמר 'אגודת אזוב', אף כאן בלולב צריך
 שיהיה באגודה. ור'נן שלא מצריכים שהלולב יהא אגוד, לא גמרי
 - הם לא למדו גזירה שוה 'קיתה' 'קיתה'.
 שואלת הגמרא: במאן אולא - כשיטת מי נשנתה הא דתניא,
 לולב מצוה לאוגדו, ואם לא אגדו בשר. במאן - כשיטת מי
 היא, אי כרבי יהודה, הסובר שאגד הלולב מעכב, אם לא אגדו
 אמאי בשר, אי - ואם כשיטת ר'נן, מאי מצוה - מדוע מצוה
 לאוגדו, הלא חכמים סוברים שלולב אינו צריך אגד. משיבה
 הגמרא: לעולם - באמת הברייתא היא בשיטת ר'נן הסוברים
 שאין חובה לאגוד את הלולב, ומא שהברייתא אמרה
 מצוה לאוגדו, הוא משום 'זה אלי ואנוהו' (שמות טו ב), כלומר,
 הפסוק מלמד שעל האדם להתנאות לפניו במצוה, ונוי המצוה הוא
 כשהלולב אגוד.
 שנינו במשנה: שבע האות שפפרה האדומה מעכבות זו את זו. דין
 זה נלמד מלשון 'הוקה' שבפרשת פרה אדומה כמוכא לעיל. שבע
 האות שעל בין הכדים ושעל מוכח הוקה ושעל הפרוכת שמה
 הכון ביום הכפורים, ובפר כון משיח ובפר העלם דבר של ציבור,
 ובשעירי עבודה זרה, מעכבות זו את זו.
 מבאר הגמרא את המקורות לדין זה: שבע ההאות היום הכפורים
 מעכבות זו את זו, שהרי בתיב בעבודות יום הכפורים 'הוקה' כפי
 שהובא לעיל. ושבע ההאות דפר בהן משוה ודפר העלם דבר של
 ציבור ודשעירי עבודת לוכבים מעכבות זו את זו, כדתניא, נאמר
 בפרשת פר העלם דבר של ציבור, (ויקרא ד ט) 'עשה לפר ו-העלם דבר
 של ציבור כאשר עשה לפר החטאת, ולכאורה פסוק זה מיותר, לפי
 שהתורה כתבה בפר העלם דבר את כל פרטי עשייתו, ומה תלמוד
 לומר - ומה בא ללמדנו. אלא שהפסוק בא לכוון בהאות - לחזור
 ולשנות פרטי ההאות וללמד

מצורע (שם יד ב) 'ואת תהיה תורת הפצוץ', ולשון 'היה' משמעותה
 לעכב.
 וארבעה מינים שבלולב מעכבים זה את זה נלמד מהפסוק האמור
 במצות נטילת לולב (שם כג ט) 'ולקחתם לכם', ודרשו חכמים שתיבת
 'ולקחתם' מורכבת משתי מלים שמשמעותם 'לקיחה תמה', והיינו
 שכל ארבעת המינים הם מצוה אחת, ואינו יוצא ידי חובה עד שיקח
 ארבעתם.
 אמר רב חנן בר רבא, לא שנו במשנה שארבעת מינים שבלולב
 מעכבים זה את זה, אלא דווקא במי שאין לו את ארבעת המינים,
 אבל אם יש לו את ארבעת המינים, אין מעכבין, כלומר, שאם נטלם
 בידו אף שלא אגדו יצא ידי חובה.
 הגמרא מקשה על רב חנן מברייתא: מיתיבי, ארבעה מיני שבלולב,
 שנים מהן עושין פירות, הלולב גדל על עץ שפירותיו תמרים,
 והאתרוג הוא עצמו פרי, ושנים מהם ההדס והערבה אין עושין
 פירות. המינים העושין פירות יהיו וקוקין ושאין עושין [פירות],
 ושאין עושין פירות יהיו וקוקין לעושין פירות, כלומר, שיהיו כולם
 כדבר אחד, ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן עד שיהיו כולן באגודה
 אחת. וכן ישראל בהרצאה - בשעת התענית, אינם נענים מן השמים
 עד שיהיו כולן באגודה אחת, שנאמר בנביא (עמוט טו ז) 'הבונה
 בשמים מעלותיו ואגדתו על ארץ יסרה', כלומר, כאשר עם
 ישראל מאוגדים יחד, יסודם חזק ולא ימוט. אם כן מפורש בברייתא
 שצריך לאגוד את המינים, וקשה על רב חנן בר רבא.
 מתרצת הגמרא: תנאי היא - מחלוקת תנאים אם יש חובה לאגוד
 את הלולב, ודברי רב חנן הם כתנא הסובר שאין צורך בכך. דתניא,
 לולב בין אגוד בין שאינו אגוד בשר, אלו דברי חכמים. ורבי יהודה
 אומר לולב אגוד בשר ושאינו אגוד פסול.
 הגמרא מבאר את טעמם של התנאים החולקים. שואלת הגמרא:
 מאי מעמא דרבי יהודה שפוסל לולב שאינו אגוד. משיבה הגמרא:
 גמ' - למד גזירה שוה 'קיתה' 'קיתה' מאגודת אזוב, כלומר, בלולב

המשך ביאור למס' מנחות ליום רביעי עמ' ב

הגמרא דנה במנין הגביעים, הכפתורים והפרחים. מקשה הגמרא:
 בשלמא - מובן מנין הגביעים שהם עשרים ושנים, דתיב (שמות כה
 לד) 'ובמנורה ארבעה גביעים' וגו', דהיינו בקנה האמצעי, ותיב (שם
 כה לו) 'שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח וגו'
 ושלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח פן לששת הקנים
 דהיאים מן המנורה. נמצא מנין הגביעים כך, ארבעה גביעים דיהה -
 של הקנה האמצעי, האחד למטה מעל הירך, ושלושה למעלה בסוף
 הקנה,

ששמו כרתי. פרחים למה הן דומין, במין פרחי העמודין - ציורים
 שמציירים בעמודים. ונמצאו גביעין עשרים ושנים, כפתורים אחד
 עשר, פרחים תשעה. גביעים מעכבין זה את זה, שאם חסר אחד
 הרי זה כאילו אין גביעים כלל. כפתורים מעכבין זה את זה, שאם
 חסר אחד הרי זה כאילו אין כפתורים כלל. פרחים מעכבין זה את
 זה, שאם חסר אחד הרי זה כאילו אין פרחים כלל. וכן גביעים
 כפתורים ופרחים מעכבין זה את זה, שאם חסר גביע אחד או
 כפתור אחד או פרח אחד, הרי זה כאילו אין במנורה גביעים כפתורים
 ופרחים כלל.

המשך ביאור למס' מנחות ליום חמישי עמ' א

שההלכה שנאמרה באות אחת' שלא תהא דבוקה לאות אחרת,
 מעכבת.
 הגמרא דנה בנקב שניקב בגויל על האות: אמר אשיאן בר נחבך
 משמיה דרב יהודה, ניקב תוכו - הרגל הפנימית בצד שמאל של
 האות ה"י, בשר, אם נשאר בו מעט דיו. ניקב יריבו - הרגל
 החיצונית בצד ימין של האות ה"י, פסול. אמר רבי ירמיה, לדידי
 מפרשה לי מיניה דרב הונא - שמעתי פירושו של דין זה מרב הונא,
 ורבי יעקב אמר, לדידי מפרשה לי מיניה דרב יהודה - שמעתי
 פירושו של דין זה מרב יהודה, ניקב תוכו של ה"י, בשר, אם נשאר
 בו דיו כל שהוא. ניקב יריבו, אם נשתיר בו פשיעור אות קמנה -
 האות יו"ד, בשר, ואם לאו, פסול.
 הגמרא ממשיכה לדון באותיות שנפסקו: אגרא חמיה - חמיו דרבי
 אבא,

מקשה הגמרא: פשיטא שאם חסרה אות אחת המזוזה פסולה, שהרי
 נאמר (דברים ו ט) 'וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך', ודרשו חז"ל (שם
 ג) מתיבת 'וכתבתם' שתהא כתיבה תמה, דהיינו שלימה כהלכתה.
 מתרצת הגמרא: אמר רב יהודה אמר רב, לא נצרכה אלא לקוצה
 לרגל הימנית של האות יו"ד, שאם היא חסרה היינו אומרים
 שהמזוזה כשירה, מפני שרוב צורת האות ניכרת וזה נחשב 'כתיבה
 תמה', ובאה המשנה להורות שהמזוזה פסולה. מקשה הגמרא: והא
 נמי - הלא גם זה פשיטא, שהרי אם האות נפסלת חסרה במזוזה
 האות יו"ד. מתרצת הגמרא: אלא לכאידך דרב יהודה אמר רב,
 דאמר רב יהודה אמר רב, כל אות שאין גויל - קלף מוקף לה
 מארבע רוחותיה, דהיינו שאין קלף חלק בין האותיות אלא אות
 דבוקה לאות אחרת, פסולה, וכונת המשנה 'כתב אחד מעכבין' היא

לימוד התורה - מתוך ביטול עצמי יום שישי ד' ניסן ה'תשע"א

הבריות") – אין זה מעכב את קיום המצוה ואין ה'ביטול' חלק מעצם קיום המצוה.

ואילו בלימוד התורה – על הלומד להתאחד בשכלו עם הקב"ה נותן התורה, וכדי ששכל האדם שהינו נברא ומוגבל, יוכל להכיל את חכמת ה' שלמעלה מגדר הנבראים – עליו לבטל את מציאותו לנותן התורה, ועל ידי הכנה זו יוכל להיות 'כלי' לחכמתו של הקב"ה.

לכן לימוד התורה מתחיל מקטנות, "משיתחיל לדבר מלמדו תורה" (לקמן ה"ח) – להדגיש שהיסוד ללימוד התורה איננו ההבנה השכלית אלא ההתבטלות לנותן התורה היא הבסיס וה'כלי' הראוי לתורת ה', ובוזה הקטן והגדול שווים.

ולכן נכתב הצייוי ללמוד תורה בפסוק "ושננתם לבניך" – להשמיענו שגם בעת הלימוד עצמו, כאשר הלומד שקוע בהבנת התורה בשכלו, עליו להתבטל לנותן התורה כפי שילד קטן מתבטל.

(לקוטי שידות יט, ענף 58)

הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א: קָמָן, אָבְיו חַיב לְלַמְדוּ תוֹרָה, שְׁנַאֲמַר: "וְלַמְדַתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם".

מדוע שונה מצוות תלמוד תורה משאר מצוות התורה ש"הקטן פטור מהן, וגם אביו אינו חייב לחנכו במצוות מן התורה אלא מדברי סופרים", ואילו במצוות תלמוד תורה "מצוות עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה" (הל' ת"ת לארמנה"ז, פ"א ה"א)?

ועוד צריך להבין: הצייוי ללמוד תורה מופיע בתורה כמה פעמים, אך המצוה נלמדת מהפסוק "ושננתם לבניך" (ראתחנן ו, ז) וגם במנין המצוות של הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע י"א, ובנין המצוות בתחילת ספר ה"ד) הובא פסוק זה. ודרוש ביאור: מדוע נלמד החיוב ללמוד תורה דווקא מפסוק המדבר בלימוד לבן קטן? והביאור:

קיים חילוק יסודי בין תורה ומצוות: במצוות - הדגש הוא על העשייה, כי על ידי הפעולה והעשייה מזדכך החפץ הגשמי ומתבררים כוחות הנפש הבהמיים של האדם. ואף שבעת עשיית המצוה נדרש מהאדם 'ביטול' (שהרי המצוות ניתנו "לצרף את

לימוד תורה לתלמיד שאינו הגון שבת קודש ה' ניסן ה'תשע"א

ויש להוסיף: הלכה זו, שאסור ללמד תלמיד שאינו הגון, נאמרה רק כאשר ישנה אפשרות להחזיר את התלמיד למוטב לפני הלימוד, שאז לאחר שחזר למוטב "מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדין אותו". אבל אם לא קיימת האפשרות להחזירו קודם למוטב, צריך הרב ללמד גם תלמיד כזה (אף שנכנס לספק איסור). וראייה לזה מדברי חז"ל (סוטה מז, א) "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת... ולא כיהושע בן פרחיה שדחפו לאחד מתלמידיו בשתי ידיו" (הל' ת"ת לארמנה"ז פ"ד, ק"א א).

ומדוע לא הביא הרמב"ם את ההלכה שאסור ללמד תורה לגוי (חגיגה יג, א) ?

יש לומר, שההלכה זו כלולה בדבריו כאן שאין ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון. ועוד אפשר לומר: הרמב"ם מסתמך על הנאמר בהלכות עבדים (פ"ח ה"ח) ש"אסור לאדם ללמד את עבדו תורה", ועל אחת כמה וכמה שאסור ללמד תורה לגוי (שדי חמד פאה"ש, כללים ס"ק ק"ב).

הלכות תלמוד תורה פרק ד הלכה א: אִין מְלַמְדִין תוֹרָה, אֶלָּא לְתַלְמִיד הַגּוֹן... אֶבֶל אִם תִּהְיֶה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ לֹא טוֹבָה, מְחַזְרִין אוֹתוֹ לְמוֹטֵב... וְאַחֲרַיִךְ מְכַנְסִין אוֹתוֹ לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ וּמְלַמְדִין אוֹתוֹ.

מקשה אדמו"ר הזקן: בפרק הקודם (ה"ה) כתב הרמב"ם ש"לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה", ואף אם אינו מקיים את המצוות (שהרי מדובר שם באדם שאינו מקיים מצוות), ומדוע אם כן אין ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון? ומבאר שיש הבדל בין הרב לתלמיד:

התלמיד עצמו, אף שאינו מקיים מה שלומד אין עליו כל איסור ללמוד תורה, ואדרבה, עליו ללמוד תורה כי "המאור שבה מחזירו למוטב" (ירושלמי חגיגה פ"א). אך לרב אסור ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון ("כאילו זרק אבן למרקוליס"), ואף שיתכן שהתלמיד יחזור למוטב, בכל זאת מדוע עליו להכניס עצמו לידי ספק, כי אולי לא יחזור בו, ונמצא שהרב עשה איסור בכך שלימד תלמיד שאינו הגון.

המשך ביאור למס' מנחות ליום שלישי עמ' ב

1 פני אהל מועד', 'אל' לָאו דְּיָקָא, והזאה שאינה מכוונת כשירה, וזו
2 שיטת הברייתא השניה.
3 מְתַקֵּיף לָהּ – הקשה על כך רב יוסף, לְשִׁיטַת רַבֵּי יְהוֹנָדָה, מִדְּאֵל'
4 דְּיָקָא – אם 'אל פני הכפורת' זה דווקא, ('אל נבח) [על] פְּנֵי הַכְּפֹרֶת'
5 שכתוב בהזאות של יום הכיפורים נְמִי – גם נאמר שוזה בְּדִיָקָא, והיינו
6 שאם לא הזוה על פני הכפורת הזאות פסולות, אֶלָּא דְּמַקְדֵּשׁ שְׁנֵי
7 דְּלֹא הוּוּ – שלא היו שם אֲרוֹן וְכַפֹּרֶת, תְּכִי נְמִי – האם כך היה דְּלֹא
8 עֲבִיד הַזָּאוֹת – שלא עשו שם הזאות, והלא מבוואר במסכת יומא (בב)
9 שגם במקדש שני הזו את הדם ביום הכיפורים. מתרצת הגמרא: אֶמַר

10 רַבֵּה בַר עוֹלָא אֶמַר קָרָא בְּסוּף פְּרֻשַׁת עֲבוּדַת יוֹם הַכְּפוּרִים, (ויקרא טז
11 א) וְכַפֵּר אֶת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ, ופירושו שיכפר על ידי הזאת הדם על
12 מְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ לְקוֹדֶשׁ, כלומר שכאשר אין ארון, די להזות על
13 המקום המזומן להיות שם ארון.
14 הגמרא מביאה תירוץ נוסף על הסתירה בין הברייתות בענין הזאות
15 פרה שאינן מכוונות: רַבָּא אֶמַר, הָא וְהָא רַבְּנֵי – שתי הברייתות
16 סוברות כרבנן ש'אל נבח פני אהל מועד' אינו בדווקא, והיינו שאין
17 צורך להזות ולכוין בדיוק מול פתח אהל מועד, ודי שיוה לכיוון של
18 אהל מועד,